

ICONARP
International Journal of Architecture and Planning
Volume 1, Issue 1, pp:22-40.
ISSN: 2147-9380
available online at: www.iconarp.com

ICONARP

Kentleri Dönüştürürken Korumayı ve Yenilemeyi Birlikte Düşünmek: “Tarihi Kentsel Peyzaj” Kavramının Sunduğu Olanaklar

Iclal DINCER

Abstract

Dünya’da yenilikçiliğin, yaratıcılığın merkezi olan kentler bir taraftan istihdam ve eğitim için fırsatlar sunarken, diğer taraftan kontrolsüz bir kentleşme süreci yaşamaktadırlar. Bu kentlerin temel sorunlarından biri sosyo-kültürel ve mekânsal açıdan geçmişleri ile yeni dönem gelişmeleri arasındaki uyumdur. Kabul edilmelidir ki bir taraftan somut ve somut olmayan mirasın korunması, diğer taraftan kalkınmanın sürdürülebilir olması ve aynı zamanda kentsel yaşam kalitesinin

Keywords:

Kentsel Koruma, Kentsel Yenileme,
Tarihi Kentsel Peyzaj, Kültürel
Miras.

Iclal DINCER, *Kentleri Dönüştürürken
Korumayı ve Yenilemeyi Birlikte
Düşünmek: “Tarihi Kentsel Peyzaj”
Kavramının Sunduğu Olanaklar*. Prof.
Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık
Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü, 34349, Beşiktaş-İstanbul,
icladincer@gmail.com,
icladincer@yildiz.edu.tr

gözetilmesi zordur. Bu makalede koruma ve kentleri yeniden düzenleme anlayışlarının uzun süren evrimi sonunda ortaya çıkan kavramlardan biri olan “tarihi kentsel peyzaj” kavramı ele alınmaktadır. Kentsel koruma, çevre koruma, kent arkeolojisi, kültürel peyzaj, toplumun mirası kavramları bu evrim sürecinin önemli dönüm noktalarıdır. “Tarihi kentsel peyzaj” anlayışı içinde karar verme süreçlerinin devlet, piyasa ve sivil toplum aktörlerinin ortaklığına, aralarında müzakere ve işbirliği yapmalarına doğru evrilmesi gerekmektedir. Makalede konuyla ilgili İstanbul’dan üç örnek incelenmektedir.

GİRİŞ

Dünya’da nüfusun ve ekonominin yığıldığı kentler başta olmak üzere günümüzde tüm yerleşmelerdeki temel sorunlardan biri, kentin geçmişinden biriktirerek geldiği sosyo-kültürel ve mekânsal topoğrafyasıyla yeni dönem gelişmelerinin uyumudur; çatışmadan, ayrışmadan bunların bütünleşebilmesidir. UNESCO Dünya Mirası Komitesi’nin 2007 yılında Yeni Zelanda’da gerçekleştirilen Genel Kurulu’nda sunulan raporlar da bu konuda kentlerin sorunlarının ortak olduğunu göstermektedir. Kentsel büyük altyapı projeleri, çağdaş mimari ve yüksek binaları içeren kentsel gelişme ve yenileme projelerinin tahrip edici etkisini vurgulayan ülkelerin oranı %40’dır. Bu kentler arasında İstanbul’un Tarihi Yarımada’sının yanı sıra Londra, Prag, Tallinn, Liverpool, Salzburg, Graz, Saint Petersburg gibi Avrupa kentleri ve Kahire, Pekin, Semerkant, Bahreyn gibi ve uzak doğu ve orta doğu ülke kentleri de yer almaktadır (Oers, 2010). Bunun yanı sıra ICOMOS gibi uluslararası koruma kuruluşları ve kentlerdeki yerel örgütler tarafından da belirtildiği gibi, tarihi kent peyzajları yapısal ya da görsel olarak özgünlüklerini ve bütünlüklerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar ve bu durum bir tehdit olarak görülmektedir. Bu kapsamda 10 Kasım 2011 tarihinde UNESCO Genel Kurulu tarafından kabul edilen ve 7 Mayıs 2012’de UNESCO Genel Başkanı Irina Bokova tarafından imzalanan “Tarihi Kentsel Peyzaj ile ilgili Tavsiye Kararı” (Historic Urban Landscape – HUL) önem taşımaktadır (URL-1). Bu karara göre “Tarihi Kentsel Peyzaj Tavsiyesi” mevcut koruma sözleşmelerinin yerini almamaktadır, tarihi çevrelerin korunması politika ve uygulamaları ile kentsel gelişmenin büyük hedeflerini bütünleştirmede bir araç olarak kullanılması, benimsenmesi öngörülmektedir.

“Tarihi Kentsel Peyzaj” kavramının UNESCO tarafından benimsenmesinin temelinde dünya nüfusunun hızla artmakta olması ve bu nüfusun büyük bölümünün de kentlerde yığılmaya başlaması yatmaktadır. Tavsiye Kararında da ifade edildiği gibi; büyüme motorları olan kentler yenilik ve yaratıcılık merkezleri olarak gittikçe daha önemli hale gelmekte ve istihdam, eğitim için fırsatlar sağlamaktadırlar. Ancak, hızlı ve kontrolsüz

kentleşme çoğunlukla sosyal ve mekânsal parçalanmalara neden olmakta ve kentsel çevre kalitesi her geçen gün düşmektedir. Özellikle, aşırı yoğun, standart ve monoton binalar, kamusal alanların kaybı, yetersiz altyapı, yoksulluk, sosyal ayrışma konuları giderek artmakta ve risk aşamasına ulaşmaktadırlar (URL-2). Oysa, bir taraftan somut ve somut olmayan mirasın korunması, diğer taraftan kalkınmanın sürdürülebilir hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve kentsel yaşam kalitesinin gözetilmesi gerekmektedir, fakat bu üç koşulun bir arada gerçekleştirilmesi zordur. Yerel, ulusal, bölgesel, uluslararası kamu ve özel sektör paydaşlarının katıldığı politika ve yönetim anlayışına ulaşılması uzun çalışmaları ve çabaları gerektirir. Bu konuda bir taraftan 19.yüzyıldan beri yaşanmakta olan kentsel koruma düşüncesinin geçirdiği evrim, diğer taraftan modern planlama anlayışının kurallarının yerleşik hale gelmesinde yaşanan tecrübeler günümüzde kentsel mirası koruma ile kentleri yenileme konusunda yaşanan çatışmanın ipuçlarıdır.

KENTSEL KORUMA DÜŞÜNCESİNİN EVRİMİNİN TEMEL TAŞLARI VE KENT PLANLAMASINA YANSIMASI

Koruma düşüncesinin kentsel ölçeğe gelişmesinde ve modern planlama anlayışının temellerinin atılmasında ilk adımlar

24

Kentlerin korunmasını ana ilke olarak kabul eden yaklaşımlar ile kentlerin yenilenmesi için daha müdahaleci tavırlar benimseyen görüşler her zamanda ve zeminde çatışmışlardır. Bu tartışmalar özellikle II. Dünya Savaşı sırasında tahrip olan Avrupa kentlerinin yeniden düzenlenmesi sırasında daha da güçlenmiştir (Benevolo, 1995, Jokilehto 1999 ve Rodwell, 2007). Kökeni 18. Yüzyıla uzanan korumanın kurumsallaşması tartışmaları 20. Yüzyıl başında gelişmeye başlayan anıt eseri çevresiyle birlikte koruma anlayışına, yüzyılın ikinci yarısında ise yerini sivil yapıların da korunması anlayışına bırakmıştır. Bu konuda 1931 yılında İtalya’da Eski Eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu’nun oluşturduğu 11 maddelik Restorasyon Kartası’nın (Carta Del Restaura) (Ahunbay, 1996) 6. maddesi kültür mirası anlayışının kentsel ölçeğe doğru genişlediğinin ilk habercisidir. 1931 yılında yayınlanan “Tarihi Anıtların Restorasyonu Kartası” (The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments) (URL-3) da İtalyan Restorasyon Kartası’na atıfla “Tarihi alanların çevrelerinin korunmasına dikkat edilmelidir” prensibini tekrar etmektedir. Diğer taraftan 1928–1956 yılları arasında gerçekleştirilen Uluslararası Modern Mimarlık Kongreleri’nde (Congrès International d’Architecture Moderne-CIAM) tartışılan ve olgunlaştırılan “modern mimarlık” kavramları kentlerin yeniden

yapılandırılmasında belirleyici olmuştur. Bu kapsamda CIAM'ın eski kentlerin “ne denli yetersiz ve sağlıksız koşullarda olduğu” yönündeki vurgusu öne çıkmış; Le Corbusier'in Paris'in merkezinde önerdiği “Plan Voisin” projesi ise kentsel yenileme ve kentsel koruma düşüncelerinin karşı karşıya geldiği simgesel örneği oluşturmuştur (Okuy, 2001). Özellikle Hollanda'da Rotterdam, İngiltere'de Plymouth, Doğu Almanya'da Dresden kentlerinin savaş sırasında tahrip olan kent merkezlerinin yeniden inşa edilmesi “modern mimarlık” hareketini geliştirmiş, bu yaklaşım savaştan etkilenmemiş olan kentleri de kapsayacak şekilde yaygınlaşmıştır (Rodwell, 2007). Bu yıllarda eski bilgi ve belgelere dayalı olarak yeniden inşa edilen Varşova ile savaş sonrası yeniden planlanan ve bugün çağdaş mimarlık müzesi olarak ünlenen Rotterdam, kentsel ölçekteki koruma ve yenileme konusunda iki farklı yaklaşımın temsilcileridirler (Dinçer, 2010). 1964 yılında Venedik'te yapılan Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimar ve Teknisyenleri II. Uluslararası Kongresi'nde (IInd International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments) kabul edilen Venedik Tüzüğü'nün korumanın kentsel ölçeğe gelişmesinde getirdiği anlayış önemlidir. Tüzüğün 1. Maddesinde dile getirilen; “Tarihi Anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan, kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar” kararı ve Madde 2'de kabul edilen anıt eserleri bir sanat yapıtı olduğu kadar, bir tarihsel belge olarak da korumak anlayışının geliştirilmesi gerektiği yönündeki ilke (Ahunbay, 1996) günümüzün koruma anlayışının temelini atmaktadır¹.

Kentsel koruma anlayışının gelişiminde 1970'lerin getirdiği kavramlar

Batı Avrupa ülkelerinde koruma yasalarının 1950-1970 yılları arasında kentsel ölçeğe doğru genişlemesinde çeşitli etkenler rol oynamıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında kentlerin nüfuslarının büyümeye başlaması, araç sahipliğinin artması, sanayi ve hizmet binalarına duyulan ihtiyacın yükselmesi bunların başında gelmektedir. Bu etkiler kentlerin planlanmasında iki farklı tutumu doğurmuştur: bu ihtiyaçların ya kent çeperlerinde yeni yerleşmeler kurularak karşılanması ya da yasalarla henüz koruma altında alınmamış olan kent merkezlerinin yeniden inşa edilmesi. Bu ikinci yaklaşım kentsel koruma hareketinin doğuşunu hızlandırmıştır. Çünkü kentsel yenileme (urban renewal) hareketi olarak gelişen bu yaklaşım kent merkezlerinin tahrip edilmesini getirmiş, bu da korumada ilk sivil örgütlenmeyi başlatarak kentlilerin kentlerine sahip

çıkmalarıyla cevaplanmıştır. İngiltere Bath’de, Brüksel’de, Paris’te başlayan ve gelişen bu koruma hareketi Europa Nostra’nın öncülüğünde 1975 yılının Avrupa Mimari Miras yılı olarak ilan edilmesiyle sonuçlanmıştır (Burtenshaw vd.,1981). Bu kapsamda Avrupa Konseyi’nin “Geçmişimiz için Bir Gelecek” sloganı ile kabul ettiği ve 21-25 Ekim 1975 tarihleri arasında Amsterdam’da düzenlenen Avrupa Mimari Mirası Kongresi’nde resmi olarak ilan edilen “Avrupa Mimari Miras Tüzüğü” (European Charter of the Architectural Heritage) (Ahunbay, 1996 ve Delafons, 2005) kentsel korumada önemli bir dönüm noktası olmuştur. Tüzük öncelikle anıtlar, tarihi bina grupları, kentsel ve kırsal alandaki ören yerlerinin kültürel, sosyal ve ekonomik değerleri konusunda toplumu bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Sorumlu kamu kuruluşlarının esas alacağı ilkeler konusunda ortak bir dil oluşturmak için gerçekleştirilen uygulamalar koruma paradigmasının gelişiminde belirleyici unsur olmuştur. Tüzüğün 1. maddesinde dile getirilen “Avrupa mimari mirası sadece anıtlardan ibaret değildir, daha basit yapılar ve karakteristik köyler de miras kapsamındadır” ifadesi koruma bakış açısının tek yapı ve anıt eser dışına çıktığına işaret etmektedir. Mimari mirasın, kültürel, sosyal ve ekonomik sermaye olduğunu kabul eden ve herhangi bir parçasının yok edilmesi durumunda insanlığın fakirleşeceğini vurgulandığı Tüzük, koruma düşüncesinin fiziki boyutunun dışındaki boyutlara da ilk kez dikkat çekmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca mirasın her tür bozulmanın ve ihmalin tehdidi altında olduğuna işaret edilen Tüzükte ekonomik baskıların araç trafiğinin, yıkıcı planlamanın, arsa spekülasyonlarının etkilerinin eğitimle aşılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda ilk kez dile getirilen “bütünleşik koruma” kavramı günümüzde de geçerliliğini sürdürmekte ve koruma paradigmasının esasını oluşturmaktadır. Bu kavram fiziksel çevrenin restorasyonunda uygun yöntemler kullanmanın yanı sıra tarihi çevre ile uyumlu işlevlerin seçilmesindeki hassasiyetlere işaret etmektedir. Fakat asıl önemli vurgusu koruma anlayışının tüm kentsel ve bölgesel planlamalarda göz önüne alınması gerektiği yönündedir. Bunun yanı sıra bütünleşik koruma anlayışının hukuki, idari, mali ve teknik destek olmadan gerçekleşmeyeceği ve bu nedenle devletlerin bu konudaki altyapılarını oluşturmaları da ilk kez vurgulanan kavramlardır.

UNESCO’nun 1976 yılında kabul ettiği “Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolü konusunda Tavsiyeler” (Varşova-Nairobi) başlıklı belgeyle koruma paradigması 1970’lerin sonunda geniş kapsamlı bir bakış açısına sahip olacaktır. UNESCO’nun 1972 yılında Kabul ettiği Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Hakkında Sözleşme (Dünya Miras Sözleşmesi) (Convention Concerning the Protection of the World

Cultural and Natural Heritage) ise sadece ayrıcalıklı öneme sahip olan kültürel ve doğal miras değerlerinin tüm insanlığın mirası olarak koruma altına alınmasını hedeflemekten de koruma düşüncesinin dünyadaki gelişiminde önemli bir rol üstlenmiştir (URL-4 ve Luxen, 2004). Dünya mirasının uluslararası bir çatı altında korunması fikri I.Dünya Savaşının yarattığı tahribattan etkilenerek başlamış ve II. Dünya Savaşı sonrasında gelişmiştir. 1959 yılında Nil Vadisi'nde inşa edilen Aswan Barajı nedeniyle taşınması gündeme gelen Abu Simbel Tapınağı ise konunun somutlaşmasında belirleyici unsur olmuştur. UNESCO bu konunun yanı sıra yükselen sular nedeniyle tehlike altında olan Venedik kenti ve Pakistan'da Moenjodaro antik kenti ile en büyük Budist yerleşmelerinden biri olan Endonezya'daki Borobodur Tapınağı'nın korunmaları için uluslararası kampanyalar başlatmıştır. Bu çalışmaların sonunda, ICOMOS tarafından hazırlanan taslak metin UNESCO'nun 16 Kasım 1972 tarihli toplantısında Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Hakkında Sözleşme (Dünya Miras Sözleşmesi) (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) adıyla kabul edilmiştir. Metin IUCN (International Union for Conservation of Nature) üyeleri tarafından 1968 yılında kabul edilen doğal çevrenin korunması konusundaki ilkeler de dikkate alınarak hazırlanmıştır (Slatyer, 1984). Sözleşmede dünyadaki sosyal ve ekonomik şartların değişmesiyle kültürel ve doğal mirasın giderek artan bir hızla yok olma tehdidi altında kalmasına vurgu yapılmakta ve bu durumun bütün devletler için bir yoksullaşma olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda tüm ülkelere bir çağrıda bulunulmakta, bu miras değerlerinin ulusal düzeyde korunması ülkelerin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle çok zordur, ayrıcalıklı öneme sahip olan kültürel ve doğal miras değerleri tüm insanlığın ortak dünya mirası olarak koruma altına alınmalıdır denilmektedir (URL-5). Türkiye Sözleşmeyi on yıl sonra; 1982 yılında kabul etmiştir.

ICOMOS'un Venedik Tüzüğü'nü tamamlamak üzere, tarihi kentler ve alanlara ilgili bir uluslararası tüzük hazırlamayı gerekli görerek 1987 yılında yayımladığı Washington Tüzüğü; Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (The Washington Charter: Charter on the Conservation of Historic Towns and Urban Areas) (Ahunbay, 2005) ise aradan geçen on yıl içinde kültür mirasının korunması kavramlarının geçirdiği gelişimi göstermektedir. Tüzüğün amaç bölümünde dile getirilen "tarihi kent ve bölgelerdeki özel ve kamusal yaşam alanları arasında uyum sağlamak ve bu alanlardaki tüm kültürel değerlerin korunmasını desteklemek" ifadeleri bu gelişmelerin ipuçlarıdır.

Kentsel korumadan çevre koruma, kent arkeolojisi kavramlarına geçiş:1990’lar

Yaşanan kentler içinde kalan arkeolojik alanların korunması konusunun kurumsallaşması da uzun zaman alan bir süreçtir. Avrupa Konseyinin kabul ettiği Arkeolojik Mirasın Korunmasına Yönelik Avrupa Sözleşmesi (European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage) (Avrupa Konseyi: 6 Mayıs 1969, Londra ve gözden geçirilmiş 16 Ocak 1992 Valetta-Malta) (URL-6) arkeolojik miras alanının düzenlenmesine ilişkin Avrupa çapında ilk geniş kapsamlı sözleşmedir. Sözleşme arkeolojik miraslarının korunması için ülkelerin kendi sistemleri içinde bir yasal düzenleme yapmasını öngörmektedir. Bu düzenleme ile arkeolojik mirasın envanterinin yapılmasını; görünür bir kalıntı olmasa bile, gelecek kuşaklar tarafından incelenmek üzere arkeolojik rezerv alanları oluşturulmasını; arkeolojik miras niteliğindeki eserleri bulan kimselerin bunları yetkili makamlara bildirmek zorunda tutulmasını devletlere bir sorumluluk olarak vermektedir.

Sözleşmede arkeolojik mirası korumak ve arkeolojik araştırma faaliyetlerini bilimsel güvence altına almak üzere; arkeolojik faaliyetlerle ilgili izin ve denetim usullerini tanımlamayı, kazı alanlarının ve kültür varlıklarının güvenliğinin sağlanmasına ilişkin kurallar getirmeyi, bu sözleşmenin içeriğine uygun olmak koşuluyla, devletlerin sorumluluğuna bırakmaktadır. Aynı kapsamda devleti arkeolojik mirasın, bulunduğu yerde korunmasından (in-situ) sorumlu tutmaktadır.

Sözleşmede kentsel arkeoloji alanlar için; arkeologlar, şehirciler ve inşaatçılar arasında sistemli bir danışma mekanizmasının oluşturulması ön şart olarak koşulmaktadır. Bu kapsamda;

- Arkeolojik mirası tahrip etme riski taşıyan planların, projelerin değiştirilmesini;
- Arkeolojik alanın bilimsel incelemesinin yapılabilmesi ve sonuçların yayınlanabilmesi için yeterli zamanın ve olanakların verilmesini;
- Bu çalışmalar sırasında bulunan arkeolojik miras öğelerinin, mümkün olan hallerde, yerinde korunmasını;
- Arkeolojik sitlerin halka açılmasını öngörmekte, bu alanların arkeolojik ve bilimsel niteliğine zarar verilmemesi konusunda devletleri sorumlu tutmaktadır.

Sözleşme, arkeolojik araştırmaların konuyla ilgili kamu kurumlarının mali desteği ile gerçekleştirilmesini ve büyük ölçekli kamu ve özel sektör yatırımlarında gerekli olan arkeolojik çalışmaların maliyetinin tamamının ilgili kamu ve özel sektör fonlarından karşılanmasını benimsemektedir. Ayrıca Sözleşme kültürel mirasın değeri konusunda kamuoyu vicdanının uyandırılması ve geliştirilmesi amacıyla eğitici çalışmalar

yapılmasının, sitelerin uygun koşullarda sergilenmesini getirmekte ve bu konuların düzenlenmesinden ilgili devleti sorumlu tutmaktadır.

2000'lerle gelen yeni kavramlar: Kültürel Peyzaj Tarihi Kentsel Peyzaj ve Faro Sözleşmesi

Kültür mirasının korunmasının 1990'lardan sonraki gelişim sürecinde ise çevre hakkında geliştirilen yeni tüzükler ve yorumlar belirleyici olmuştur. Kentleşme ve endüstrileşme tehditleri karşısında çevrenin korunması için 1992 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Çevre ve Gelişim Hakkında Rio Deklarasyonu (Rio Declaration on Environment and Development) (URL-7) sürdürülebilir kalkınma kavramının evrensel ölçeğe taşındığı önemli bir belgedir. Avrupa Konseyi'nin 2000 yılında kabul ettiği Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin (European Landscape Convention) (URL-8) de önemli etkileri olmuştur. Sözleşmede dünya ekonomisindeki değişikliklerin, tarım, orman, endüstri, maden üretimi ve ulaştırma, altyapı, turizm gelişmeleri ve bölge, şehir planlaması uygulamalarının peyzajların dönüşümünü hızlandırdığına dikkat çekilerek peyzajın bireysel ve sosyal refahın anahtar ögesi olduğu ve korunmasının, yönetiminin ve planlamasının toplumdaki herkese haklar ve sorumluluklar getirdiği vurgulanmaktadır. Bütün bu belgeler koruma düşüncesinin tüm alanları kapsayacak biçimde geliştiğine işaret etmektedir.

Uluslararası birçok sözleşme kapsamında yayınlanan bu tanımlara 2000'li yıllarda eklenen iki yeni kavram önemlidir ve miras kavramını mirasın yönetilmesi yaklaşımlarını zenginleştirmiştir. Bunlardan birincisi koruma sürecinde güvenilirlik, kapasite geliştirme ve iletişim gibi kavramların önemine işaret edilen Budapeşte Deklarasyonu; ikincisi ise korumanın kapsamını kültürel çeşitlilik ile birlikte ele alan Faro Sözleşmesidir. 2002 yılında kabul edilen Budapeşte Deklarasyonu koruma konusunda son dönemin en önemli belgelerinden biridir. UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin tüm Taraf Devletleri kabul etmeye davet ettiği ve 4C olarak tanımlanan bu hedefler, varlıkların Güvenilirliğini (Credibility) güçlendirmek; etkin Korunmasından (Conservation) emin olmak; etkili Kapasite Oluşturmak (Capacity-building); kamu bilincini artırmak ve bunu İletişim (Communication) aracılığıyla genişletmek olarak özetlenmektedir. Bu dört kritere 2007 yılında beşinci olarak Topluluk (Community) ilave edilmiş ve diğer dört kriterin gerçekleştirilmesi için toplulukların özelliklerinin dikkate alınmasının önemi vurgulanmıştır (URL-9 ve Dincer, 2009). Avrupa Konseyi'nin 2005 yılında kabul ettiği "Kültürel Mirasın Toplum için Değeri Konulu Avrupa Konseyi Çerçeve Sözleşmesi" (Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society) ya da "Faro Sözleşmesi"

olarak bilinen belge (URL-10) dünyada kültür mirası kavramının yelpazesinin ne kadar kapsayıcı hale geldiğini göstermesi açısından önemlidir. Sözleşmede Avrupa Konseyi üyesi ülkeler, öncelikle ortak miras olarak insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne saygı konularını kabul etmektedirler. Bu ortak miras üzerinde idealleri, ilkeleri korumak ve geliştirmek, insanı ve insani değerleri çok disiplinli kültür mirası kavramının merkezine yerleştirmek öncelikli olarak görülmektedir. Sözleşme tüm kültür miraslarına eşit olarak yaklaşmakta ve kültürler, dinler arasında diyalogu destekleyen miras politikalarına ve eğitim girişimlerine destek vermektedir. Barışçıl, demokratik ve kültürel çeşitliliği sürdürülebilir bir toplum yaratmada kültür mirasının rolünün öne çıkarıldığı ve ortak kültür mirası anlayışının istikrarlı bir toplumun gelişimini desteklemedeki rolünün tartışıldığı bu belge, koruma düşüncesinin günümüzde geldiği aşamaya işaret etmektedir (Dinçer ve Enlil, 2012).

2011 yılındaki son uluslararası belge ise kültür mirasının korunması konusunda gelinen son aşamayı göstermektedir. 1976 tarihli “Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolü” Tüzüğü’nün etkinliğini geliştirmek amacıyla UNESCO kapsamında 2000’li yılların başından itibaren sürdürülen çalışmalar sonucunda “Tarihi Kentsel Peyzaj kavramına ilişkin Tavsiye Kararı” kabul edilmiştir (URL-11). Karar’da kentsel mirasın kamu politikasının önemli bir konusu olduğu benimsenmekte; demografik değişimler, küresel pazarın liberalleşmesi ve merkezden çevreye yayılması, yanı sıra kitle turizmi, mirasın pazarlanmasındaki sömürü, iklim değişikliği süreçlerine vurgu yapılarak kentlerin gelişme baskıları ve zorluklara maruz kaldıkları vurgulanmaktadır. Karar, kamu ve özel sektör gelişmelerinin insan çevresinin kalitesinin korunması ve geliştirilmesine yönelik ve bunun da sürdürülebilir kalkınmanın ana hedefleriyle bütünleşik olması gerektiğini ele almaktadır. Bu bağlamda Karar; tarihi alanların belirlenmesi, korunması ve yönetilmesi için daha geniş bir kentsel bağlam içinde fiziksel formlar, mekânsal organizasyonlar ve bağlantılar, doğal özellikler ve konular ile sosyal, kültürel ve ekonomik değerler arasındaki ilişkileri dikkate alan bir “peyzaj” yaklaşımı önermektedir. Bu yaklaşım, kentsel gelişim sürecindeki yerel, ulusal, bölgesel, uluslararası kamu ve özel aktörler de dahil olmak üzere, çeşitli paydaşların katıldığı politika, idare ve yönetim konularını içermekte ve bu haliyle 1975 yılındaki “bütüncül koruma” yaklaşımını geliştirmektedir.

“TARİHİ KENTSEL PEYZAJ” KAVRAMININ KENTLERİN DÜZENLEMESİNE GETİRDİĞİ YENİ BAKIŞ AÇILARI

UNESCO “Tarihi Kentsel Peyzaj” kavramının geliştirilmesi çalışmalarının başlangıcını oluşturan teklifinde, 1976 yılında kabul edilen “Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolü” deklarasyonundan bu yana koşulların değiştiğini, “tarihi şehirlerin artık yeni gelişmelerin öznesi” olduğunu vurgulamakta ve “tarihi kentsel peyzaj”ın korunamadığına işaret etmektedir. Tarihi kentsel peyzaj kavramının içeriğini ise şu şekilde açıklamaktadır; “...bu kavram arkeolojik ve paleontolojik sitler de dahil olmak üzere, doğal ve ekolojik bağlamdaki tüm bina gruplarını, yapıları ve açık alanları ifade eder ki bunlar belli bir dönemde insan yerleşimlerini oluşturan, arkeolojik, mimari, tarih öncesi, tarihi, bilimsel, estetik, sosyo-kültürel ve ekolojik açıdan uyum ve değer taşırlar. Bu peyzaj modern toplumu şekillendirir ve bugün nasıl yaşadığımızı anlamamız açısından büyük değer taşır...” (URL-12). Bu bağlamda UNESCO sorunlara dikkat çeken ve ilkesel tavsiyelerde bulunan bir tüzük hazırlanmasını istemektedir. Bu tavsiyede kentlerde yaşayan nüfusun gelecekte daha da artmasının yaratacağı sorunlar, buna karşın kentsel politikaların kültürel değerlerin sürdürülebilir kullanımını kolaylaştırmada yetersiz kaldığı vurgulanmaktadır. Bu sürecin 1990’lardan itibaren devam etmesi ve özellikle trafik, turizm, yüksek yapı ve merkez işlevlerinin değişmesi yönündeki baskılara dikkat çekilmesi, sorunun dünyada gelişen kentler açısından benzer olduğunu göstermektedir.

1987 yılında “Tarihi Kentler ve Kentsel Alanların Korunması için ICOMOS Tüzüğü”nün (Washington Şartı) kabul edilmesi; 1992 yılında “Kültürel Peyzaj” tanımının kültür mirası kategorileri arasına alınması; 1994 yılında Nara Konferansı’nda “Özgünlük” konusundaki ilkelerin; 2000 yılında “Avrupa Peyzaj Sözleşmesi”nin, 2003 yılında Somut Olmayan Kültür Mirası Sözleşmesi’nin kabul edilmesi son 30 yıldır kentsel miras ile kentlerin yeni gelişmelerinin birlikte kavranmasıyla ilgili olarak geliştirilen önemli sözleşmelerdir. Ancak bu gelişmelerin kentlerdeki trafik, turizm, yüksek yapı ve merkez sorunlarını çözmeye yeterli olamaması, bütün bu kavramların ve gelişmelerin tek bir başlık altında ele alınması ve yenilenmesi gereğini doğurmuştur.

UNESCO’nun bu tavsiye kararının temelleri 2005 yılında “Viyana Memorandumu” ile atılmıştır. Kentlerin tarihi kentsel peyzajlarının değerlerini korurken, aynı zamanda bu çevrelerin modernizasyon ihtiyacının bu değerlere uygun olarak nasıl düzenleneceğini tartışmak üzere Mayıs 2005’de Dünya Mirası Merkezi, ICOMOS ve Viyana Belediyesi tarafından düzenlenen ve Viyana’da gerçekleştirilen “Dünya Mirası ve Çağdaş Mimarlık -

Tarihi Kentsel Peyzaj Yönetimi” konferansı önemli bir dönüm noktasıdır. Tarihi peyzajın bütünlüğünü korumak amacıyla, koruma, yeni mimari ve kentsel gelişmeler arasındaki bütünleşmiş ve uyumlu ilişkiyi teşvik eden “Viyana Memorandumu” bu toplantıda kabul edilmiştir. Viyana Memorandumunda bir alanın doğal özellikleri, tarihi ve günümüzün yapıları çevresini, zemin üstündeki ve altındaki yapıları, açık alanları ve bahçeleri, arazi kullanım deseni ve mekân organizasyonunu, algıları, görsel ilişkileri kapsar. Kavram aynı zamanda, sosyal ve kültürel uygulamaları, değerleri, ekonomik süreçleri, çeşitlilik ve kimliğe ilişkin maddi olmayan boyutları da içermektedir.

UNESCO tarihi kentsel peyzajın korunması konusunda ilgili olarak yukarıda adı geçen mevcut sözleşmeleri tamamlamak ve güncellemek için yeni bir çalışma başlatılmasını onaylamış (Karar 29 COM 5D),Viyana Memorandumu ise Ekim 2005’te UNESCO Genel Merkezi tarafından kabul edilmiştir(Karar 15 GA 7) (URL-12). Bu süreci takiben Dünya Mirası Merkezi tarafından tarihi kentsel peyzaj hakkındaki tanımlara ve kavramlara uzman girdileri sağlamak üzere Kudüs’te (2006), Saint Petersburg’da (2007) ve Brezilya-Olinda’da (2007) düzenlenen çalışma toplantıları sonucunda nihai dokümana doğru önemli adımlar gerçekleştirilmiştir.

Viyana Memorandumu’nu dikkate alarak “Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Roller ile ilgili 1976 UNESCO Tavsiyesi”ni gözden geçirme çalışmaları, farklı coğrafi –kültür bölgelerinden ve değişik bilim alanlarından, uluslararası kuruluşlar ve araştırma enstitülerinden oluşan çalışma grubu² tarafından sürdürülmüş; “yaşayan miras”, “kendine özgü doğa” tanımlarına ve “kent’in ihtiyaçları” konularına odaklanılmıştır. Kentlerin yönetim süreçlerinin tarihi merkezler gibi geleneksel kavramların ötesine geçerek, daha geniş bağlamda, hem peyzaj hem de korunacak değer terimlerini birlikte içermeye ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle, 1976 UNESCO Tavsiyesi’nin günümüzün küreselleşme dinamikleriyle başa çıkmada yetersiz kaldığı kabul edilerek, kentsel mirası koruma disiplini ve pratiğini tamamen değiştiren bir dizi unsurun benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bunlar:

- Doğal ve yapıları çevre arasındaki etkileşim; eski-yeni kentsel dinamiklerin katmanlaşması gibi yaklaşımlar sayesinde “tarihi kentsel peyzaj” kavramına atfedilen önemin artması;
- Tarihi alanlarda çağdaş mimarinin ve bu kapsamdaki duyarlılıkların gelişmesi;
- Ekonominin ve kentlerin rolünün değişmesinin yerel olmayan turizm ve kentsel kalkınma gibi dışsal aktörlerle gerçekleştiğinin dikkate alınması;

- Yaşayan tarihi kentler ile ilgili "özgünlük" ve "bütünlük" konuları;
- Tarihi kentsel peyzaj ile ilgili olarak "tampon bölge"nin anlamı ve kullanımı;
- Kentsel tarihi alanlar ile ilgili "manevi" değerler.

10 Kasım 2011 tarihli Genel Kurul'da "Tarihi Kentsel Peyzaj hakkında Sözlük ve Tanımları da içeren Tavsiye" (Recommendation on the Historic Urban Landscape, including a glossary of definitions) başlığıyla kabul edilmiştir. UNESCO'ya üye devletler için tavsiye niteliğinde olan bu kararda kentsel mirasın korunması ile planlama politika ve uygulamalarının bütünleştirilmesi konusu üzerinde önemle durulmaktadır. Özellikle, farklı paydaşların sorumlulukları olarak şu konular vurgulanmaktadır:

- Üye Devletler, kentsel mirası koruma stratejilerini tarihi kentsel peyzaj yaklaşımına uygun olarak ulusal kalkınma politikaları ve gündemlerine entegre etmelidirler. Bu çerçevede, yerel yönetimler, peyzaj ve diğer miras değerleri ile bunlarla ilişkili bölge değerlerini dikkate alarak, kentsel gelişim planlarını hazırlamalıdır.
- Kamu ve özel sektör paydaşları tarihi kentsel peyzaj yaklaşımının başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için diğer hususların yanı sıra ortaklıklar yoluyla işbirlikleri yapmalıdırlar.
- Sürdürülebilir kalkınma süreçleri ile ilgili uluslararası kuruluşlar, tarihi kentsel peyzaj yaklaşımını kendi stratejileri, planları ve faaliyetleri içine entegre etmelidirler.
- Ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri, tarihi kentsel peyzaj yaklaşımının uygulanması için araçların ve en iyi uygulamaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katılmalıdırlar.

Tavsiye kararında bu ilkelerin hayata geçirilmesi için üç temel uygulama aracı tanımlanmaktadır. Bu araçlardan biri; çatışan çıkarları uzlaştırmak üzere gruplar arasındaki diyalogu geliştirmektir. Kültür mirasının bütünlüğünün ve özgünlüğün korunmasına yardımcı olacak planlama araçları ve bilginin geliştirilmesi devletlerin düzenlemekle sorumlu olduğu ikinci önemli alandır. Üçüncü düzenleme alanı ise finansal araçlar geliştirilmesi ve bu süreçte geleneklere temellenen yenilikçi gelir sağlama modelleri oluşturulmasıdır. Elbette ki, bu tavsiye kararlarının her devletin kendine özgü koşulları doğrultusunda uygulamaya girmesi beklenmektedir.

İSTANBUL'DA TARİHİ KENTSEL PEYZAJI TEHDİT EDEN POLİTİKALAR, PLANLAR, PROJELER

İstanbul'un son 30 yıldır yaşadığı yapısal dönüşüm özellikle 2000'lerden itibaren daha derinden hissedilmektedir. Bu dönüşüm, sayısı her gün sayısı artan yasalar ile ve karar alma, uygulama süreçlerinin dış denetimlerinin yapılamadığı kurumlar vasıtasıyla mekânı biçimlendirmektedir. Bu süreç tarihi kent peyzajının sürekliliğini sağlamayı engelleyen, belirsizlik ortamını şiddetlendiren bir durum yaratmaktadır. İçinden geçtiğimiz yıllar, bir taraftan kamu yararı, sosyal adalet, kentli hakları kavramları başta olmak üzere modernizmin ve dolayısıyla planlamanın temel kavramlarını aşındırırken, parçacı bir bakışla mekâna ilişkin bütün kodları değiştirmekte; yeni kavramlar, imajlar ve ürünler ön plana çıkmaktadır. Bu bölümde son beş yıldır İstanbul'un tarihi kentsel peyzajını tehdit eden politikalar, planlar, projelerden öne çıkan üçüne işaret edilmektedir. Bu örneklerin mekânda yaratacakları etkilerin kentin tarihi mirasını tehdit etmesinin yanı sıra, gelecek için miras olabilecek değerlerin üretilmesine de ipotek koyduğu dikkatlerden kaçmamaktadır.

3.a. Haliç Metro Geçiş Köprüsü: Taksim-Yenikapı metro hattında 936m.uzunluğunda bir köprü olarak projelendirilmiştir. Metro, Şişhaneden çıkıp köprü üzerinde Haliç'i geçerek Süleymaniye eteklerinden Tarihi Yarımada'ya girmektedir (Şekil 1). Ayrıca köprü üzerinde Unkapanı istasyonu yer almaktadır. Haliç Metro Köprüsü İstanbul'un zengin mirasının yoğun olarak bulunduğu Tarihi Yarımada'nın ve Haliç'in görsel etkisini ortadan kaldırmakta ve kentsel peyzajını zedelemektedir. Taşıyıcı ayaklarının yüksekliği, köprü üzerinde yer alan istasyonun kütlesi ve askı sistemlerinin perde etkisi sadece Süleymaniye Külliyesi'ne değil, Topkapı Sarayı başta olmak üzere Haliç'in tarihi peyzajına zarar vermektedir.

Şekil 1.
Haliç Metro Köprüsü taşıyıcı ayaklarından biri ve Süleymaniye Cami, 2012

Şekil 1.

3.b. İstanbul Boğazı Karayolu Tünel Geçişi Projesi / Avrasya Tüneli Projesi: Avrupa Yakası'nda Kazlıçeşme, Anadolu Yakası'nda ise Göztepe kavşağından başlayarak iki yakayı lastik tekerlekli binek araçlarının geçişi için bağlayacak olan karayolu boğaz geçiştir (Şekil 2). Yıllık 25 milyon araç geçişi garantisıyla ihale edilen projenin buna bağlı olarak günlük 68,500 araç geçişini sağlaması gerekmektedir (URL-13).Sekiz şeride çıkan ve paralı yol olması nedeniyle erişimi çok sınırlandırılan güney kıyılarından geçen bu yol ile Tarihi Yarımada'nın Marmara Denizi ile ilişkisi daha da kopacak ve tarihi peyzaj derinden etkilenecektir.

Şekil 2.
Avrasya Tüneli Projesi

Şekil 2.

3.c. Taksim Topçu Kışlası Projesi: Kentin önemli yeşil alanlarından biri olarak tanımlanan Gezi Parkı'nın parçalanarak yerine mevcut olmayan Taksim Topçu Kışlası'nın yapılacak olması ve taşıt trafiğinin tümüyle yer altına alınması için Gümüşsuyu, Sıraselviler gibi ana caddelerin geniş yarıklarla parçalanması kentsel peyzajı zedeleyecek nitelikte müdahalelerdir (Şekil 3). Döneminin planlama ve tasarım anlayışını temsil etmesi, kentlilerin kolektif belleğinde yer etmiş olması nedeniyle Gezi Parkı İstanbul için korunması gerekli bir "kültürel peyzaj"dır (Özaydın ve Dinçer, 2012).

Şekil 3.
Taksim Topçu Kışlası Projesi

Şekil 3.

SONUÇ İÇİN BİRKAÇ SAPTAMA

Kentlerde “koruma alanları” veya “sit alanları” kavramlarının sınırlandırıcı içeriği yerine yerleşmeleri sosyo kültürel ve mekânsal bir bütün olarak, katmanlarıyla birlikte ele almak ve “tarihi kentsel peyzaj” kavramı ile açıklamak bazı politikaları benimsemeyi de gerektirmektedir. Örneğin “yerin ruhu”nu tanımlamak üzere “kültürel haritalama”yı bir araç olarak geliştirmek, sadece çevre sorunlarını değil, görsel, kültürel ve sosyal yönleri de kapsayan “etki değerlendirmesi”ni yapmak, “kültürel peyzaj” – “tarihi kentsel peyzaj” kavramlarını ilişkilendirmek ve giderek artan yatırımlar ve kentsel gelişimler karşısında “kent planlaması” ve “mirasın korunması”ni bütünleşik bir yaklaşımla ve “alan yönetimi” mantığıyla ele almak öncelikle belirtilmesi gereken politikalarlardır.

Bu politikalar; tarihi olanla modernini birlikte ele alabilmeyi; yerel kimlik, mekânsal kalite ile ekonomik refah ve sosyal uyumu birbirleriyle ilişkili olarak düşünebilmeyi gerektirir. Bu aynı zamanda kentleri korumanın da modernleşirmenin de tüm ilgili kesimlerin söz sahibi olduğu bir alana doğru genişlemeye işaret etmelidir. Dolayısıyla kaynaklar üzerindeki kontrolün de karar verme süreçlerinin de devlet, piyasa ve sivil toplum aktörlerinin ortaklığına, müzakere ve işbirliğine doğru evrilmesi gerekir.

NOTLAR

1. Bu dönemin önemli gelişmelerinden biri de ilerleyen yıllarda koruma paradigmasının gelişimine yön verecek olan uluslararası koruma örgütlerinin kurulmasıdır. UNESCO bünyesinde Kültürel Eserlerin Korunması ve Restorasyonu Uluslar arası Çalışma Merkezi; ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) 1959 yılında Roma’da; Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi; ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) 1969 yılında Paris’te kurulmuştur.
2. Bu çalışma grubu Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Koruma Çalışmaları Uluslararası Merkezi ve Kültür Varlıklarının Restorasyonu (ICCROM), Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA), Uluslararası Konut ve Planlama Federasyonu (IFHP), Dünya Mirası Şehirler Teşkilatı (OWHC), Ağa Han Kültür Vakfı (AKTC) da dâhil olmak üzere çeşitli uzman kuruluş ve enstitülerden oluşmuştur.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. (2005). "Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Alanında Geçerli Uluslararası Belgelerin Türkiye'deki Uygulamalara Yansımaları". P.İlgi Yüce Aşkun, vd. (Der.), Korumada 50 Yıl, MSGSÜ, İstanbul, ss.9-24.
- Ahunbay, Z. (1996). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.
- Benevolo, L. (1995). Son Elli Yılda Avrupa Kentinin Yenilenişi. Avrupa Tarihinde Kentler N.Nirven (Çev.), Afa-Intermedia, İstanbul, ss:235-247.
- Burtenshaw, D.; Bateman, M.; Ashworth, G.J. (1981). The City in West Europe J., Wiley Chichester, Eng. and New York.
- Delafons, J. (2005). Politics and Preservation. E & FN Spon, London.
- Dinçer, İ.; Enlil, Z. (2012). Kültür Mirasının Değişen Kapsamı ve 'Kültürel Mirasın Toplum İçin Değeri - Faro Sözleşmesi'nin Algılanması: Türkiye İçin Bir Ön Araştırma. Kültür Politikaları ve Yönetimi (KPY) Yıllık 2011, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss. 47-56.
- Dinçer, İ. (2010). "Türkiye'de Kent Ölçeğinde Koruma ve Kent Planlamanın Yollarının Kesişmesi ve Yeniden Ayrılması: Protokol Alanından Yenileme Alanına...". Dilek Özdemir (Der.), Kentsel Dönüşümde Politika, Mevzuat, Uygulama: Avrupa Deneyimi, İstanbul Uygulamaları, Nobel Yayınevi, İstanbul, ss. 225-255.
- Dinçer, İ. (2009). "İstanbul'un Tarihi Alanları: Bir Dünya Miras Varlığını Dünya Adına Koruma Problematikliği", Yeni Mimar 76, ss.12-13,
<http://www.yenimimar.com/index.php?action=displayArticle&ID=749> (erişim: 03.06.2011)
- Jokilehto, J. (1999). A History of Architectural Conservation. Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Luxen, J.L. (2004). Reflections on the Use of Heritage Charters and Conventions.
http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/newsletters/19_2/feature.html (erişim: 01.12.2011)
- Oers, R., (2010). Managing Cities and the Historic Urban Landscape Initiative: an Introduction. World Heritage Papers-27: Managing Historic Cities, UNESCO World Heritage Centre, ss: 7-17.
- Özaydın, G.; Dinçer, İ. (2012). İstanbul'un Kamusal Alanı Taksim Meydanı'na Yapılmak İstenen Mekânsal Müdahaleler Hakkında Rapor (çoğaltma).
- Rodwell, D. (2007). Conservation and Sustainability in Historic Cities, Blackwell Publishing, London.

Slatyer, R.O. (1984). The Origin and Development of the World Heritage Convention”, Monumentum, World Heritage Convention Issue, 3-16.
http://www.international.icomos.org/monumentum/vol-special/vol-special_1.pdf (erişim: 03.06.2011)

İnternet kaynakları:

URL-1: <http://whc.unesco.org/en/news/873/>
(erişim: 15.12.2012)

URL-2: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=48857&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
l ve Türkçe çevirisi için:
<http://www.unesco.org.tr/resimler/PeyzajTavsiyeKarari.pdf>
(erişim: 15.12.2012)

URL-3: http://www.icomos.org/athens_charter.html
(erişim: 03.01.2010)

URL-4: <http://whc.unesco.org/en/list> (erişim: 03.01.2010).

URL-5: <http://whc.unesco.org/en/guidelines>
(erişim: 03.01.2010).

URL-6: <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14199/arkeolojik-mirasin-korunmasina-iliskin-avrupa-sozlesmes-.html>
(erişim: 15.12.2012)

URL-7:
<http://kumid.eu/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/cevreilave02.pdf> (erişim: 11.12.2011)

URL-8:
<http://did.cevreorman.gov.tr/did/Files/Birimler/UluslararasıKuruluslarIliskiler/TurkiyeninTarafOlduguSozlesmeler/Floransa/Turkce/FLORANSA.pdf> (erişim: 15.12.2011)

URL-9: <http://whc.unesco.org/en/decisions/1217/>
(erişim: 15.12.2012)

URL-10:
<http://kumid.eu/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-Kulturel-Mirasin-Toplum-icin-Değeri-Konulu-AK-Sozlesmesi,2005.pdf> (erişim: 11.12.2011)

URL-11: <http://whc.unesco.org/en/activities/638/>
(erişim: 15.12.2011)

URL-12:
<http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-48-1.pdf> (erişim: 15.12.2012)

URL-13:
http://www.spoist.org/dokuman/kitaplar/Avrasya_Tuneli_Raporu_Mayis.pdf (erişim: 15.12.2012)

THINKING TOGETHER URBAN CONSERVATION WITH URBAN MODERNIZATION IN THE PROCESS OF URBAN TRANSFORMATION: THE POSSIBILITIES OF "HISTORIC URBAN LANDSCAPE" CONCEPT

Today, the big cities that are centers of innovation and creativity offer employment and training opportunities for people on the one hand, and are faced to face to uncontrolled urbanization on the other. One of the main problems of these cities is socio-cultural and spatial harmony between urban heritage and new developments. It should be recognized that it is difficult to preserve both the tangible and intangible heritage and sustainable development together with providing the quality of urban life. This article will discuss the "historic urban landscape" concept that is one of the approaches in the long-term evolution of conservation and reconstruction of cities. In this evolution process, concepts of urban conservation, environmental protection, urban archaeology, cultural landscape and the value of cultural heritage for society are the important milestones. Within this approach "historic urban landscape", decision-making processes needs to evolve towards the partnerships of state, market and civil society actors through negotiation and cooperation between them. In the article three examples from Istanbul are examined.

Keywords:

Urban Conservation, Urban Renewal, Historic Urban Landscape, Cultural Heritage

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. İclal DİNÇER Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Lisans eğitimini 1980 yılında İDMMA Mimarlık Bölümünde tamamlamıştır. YTÜ Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı'nda aldığı Yüksek Lisans eğitiminde (1983) tezini Türkiye'de belediyelerin ve belediye nüfusun gelişimi üzerine hazırlamıştır. Doktora eğitimini aynı üniversitede yaparak ekonomik politika-bölgeler arası eşitsizlik-planlama ilişkilerini ele aldığı "Türkiye Ekonomik Mekân Oluşumunda Farklılaşma Eğilimlerinin Saptanması ve Planlama Kavramına Aktarılmasında Bir Deneme" başlıklı tez ile (1992) tamamlamıştır. 1983 yılından itibaren sürdürdüğü akademik çalışmaları ekonomik coğrafya-politika-planlama ilişkileri üzerinedir. Doçentlik sonrasında yöneldiği kentsel koruma ve yenileme konularını da bu perspektif ile ele almakta, lisans ve lisansüstü eğitiminde verdiği dersler bu konulara odaklanmaktadır.

Uygulama alanında çeşitli kent planlarının ve sit alanlarının koruma planlarının hazırlanmasında görev alan Dinçer, 2005-2009 yılları arasında İstanbul 1:100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda İstanbul'un kültür mirasının belgelenmesi ve kültür, turizm stratejilerinin geliştirilmesi üzerine çalışmıştır. Dinçer 2009-2011 yılları arasında

Kentleri Dönüştürürken Korumayı ve Yenilemeyi Birlikte Düşünmek:
“Tarihi Kentsel Peyzaj” Kavramının Sunduğu Olanaklar

İstanbul Tarihi Yarımada Alan Yönetim Planı'nın hazırlanmasında görev yapmış, Edirne ve İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu üyeliklerinde bulunmuştur. 1996-1999 yılları arasında sürdürdüğü ICOMOS-Türkiye Milli Komitesi genel sekreterliğini 2011 yılından itibaren tekrar üstlenmiştir.